

Ptaki lęgowe w Obszarze Specjalnej Ochrony Natura 2000 Puszcza Barlinecka

PRZEMYSŁAW WYLEGAŁA, ANDRZEJ BATYCKI,
ADAM KASPRZAK, ANTONI KASPRZAK,
DARIUSZ KUJAWA, WITOLD TRAWIŃSKI

Abstrakt: W roku 2011 po raz pierwszy wykonano inwentaryzację części gatunków lęgowych obszaru Natura 2000 Puszcza Barlinecka. Ostoja ma szczególne znaczenie dla ptaków związanych ze starymi lasami liściastymi oraz śródleśnymi zbiornikami wodnymi. Puszcza Barlinecka jest jedną z najważniejszych w Polsce ostoji gągoła *Bucephala clangula* (130–150 par), siniaka *Columba oenas* (88–95 par) i dzięcioła średniego *Dendrocopos medius* (136–160 par). Ponadto stwierdzono tu znaczące w skali Pomorza populacje nurogęsi *Mergus merganser* (9 par), kani czarnej *Milvus migrans* (3 pary), bielika *Haliaeetus albicilla* (5 par), orlika krzykliwego *Aquila pomarina* (2 pary), rybołowa *Pandion haliaetus* (1 para), zielonki *Porzana parva* (3 pary), żurawia *Grus grus* (59–65 par), samotnika *Tringa ochropus* (24–30 par), dzięcioła zielonego *Picus viridis* (27–35 par) i muchołówki małej *Ficedula parva* (60–161 par). Oceny liczebności zostały zebrane podczas jednego sezonu, stąd należy podchodzić do nich z ostrożnością. Ochrona siedlisk występujących tu gatunków ptaków powinna wiązać się z zachowaniem dotychczasowej powierzchni starodrzewi liściastych lub jej zwiększeniem oraz ochroną zbiorników i terenów podmokłych.

Wstęp

Do tej pory brak było opracowania podsumowującego stan awifauny lęgowej obszaru Natura 2000 Puszcza Barlinecka (PLB080001) opartego o szczegółową inwentaryzację wykonaną w ciągu jednego sezonu lęgowego. Dotychczasowe dane o liczebności ptaków tego obszaru, w przypadku większości gatunków, były tylko orientacyjne i nie zbierane podczas systematycznych badań (Sidło et al. 2004, Wilk et al. 2010). Z tego powodu trudno je uznać za w pełni aktualne i miarodajne do celów przyszłych porównań. Należy zwrócić uwagę, że granice ostoi Puszcza Barlinecka w opracowaniu Wilka et al. (2010) różnią się od granic obszaru Natura

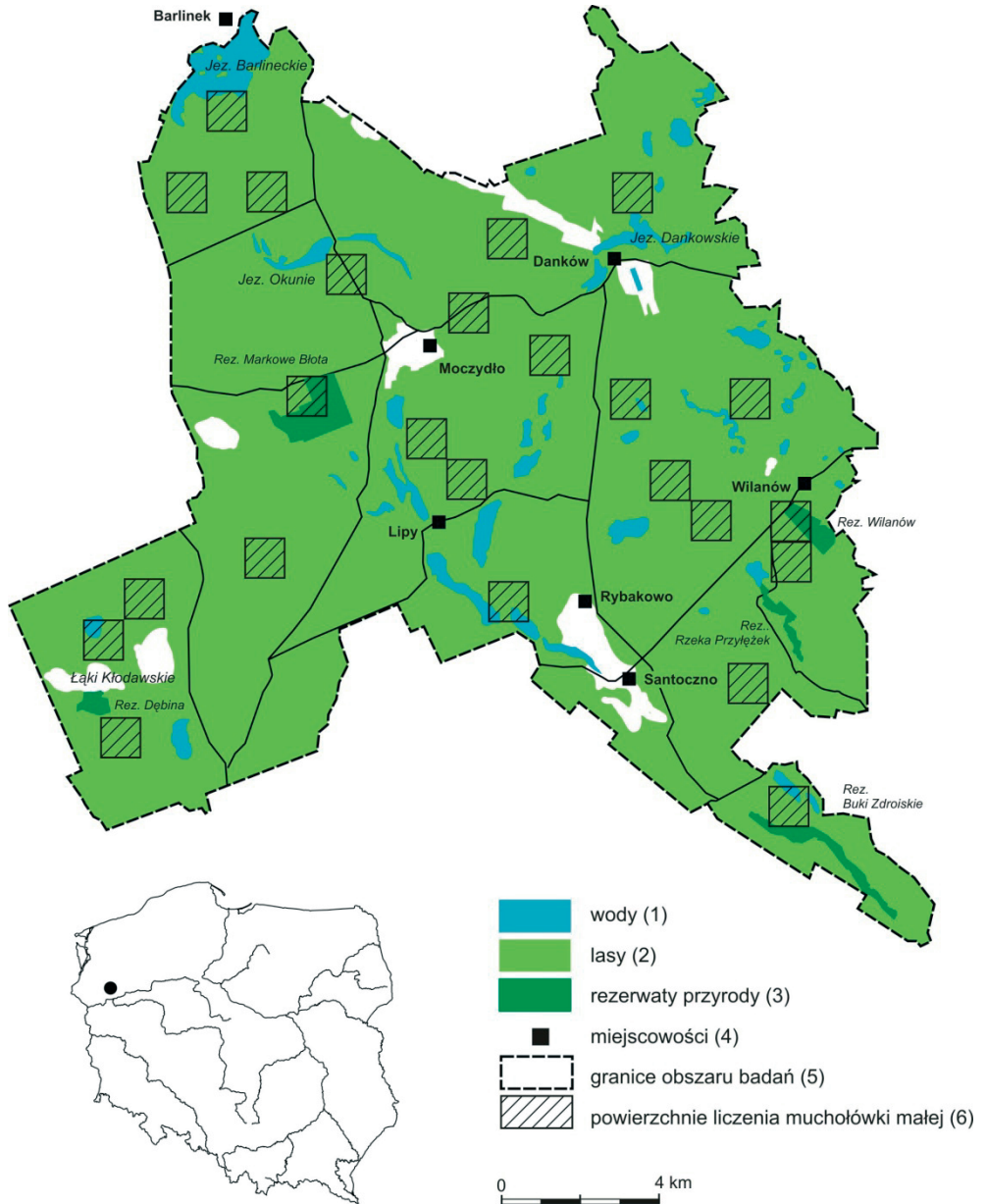
2000, co także uniemożliwia porównywanie znajdujących się w nim danych z wynikami przedstawionymi w niniejszej pracy.

Celem niniejszego opracowania jest przedstawienie ocen liczebności wybranych gatunków ptaków Puszczy Barlineckiej uzyskanych w oparciu o inwentaryzację wykonaną w 2011 roku. Dla większości gatunków liczebności przedstawione w niniejszej pracy należy więc traktować jako dane wyjściowe. Należy jednak brać pod uwagę, że wyniki uzyskane w ciągu jednego sezonu lęgowego mogą być obciążone błędem wynikającym z okresowych zmian liczebności ptaków. Ponadto w przypadku niektórych gatunków, np. cyraneczki *Anas crecca*, trzmielojada *Pernis apivorus*, słonki *Scolopax rusticola* czy dzięciołów (zwłaszcza dzięcioła czarnego *Dryocopus martius*), wyniki inwentaryzacji nastawionej na wykrywanie szeregu gatunków i wykonanej na dużym obszarze należy traktować jako orientacyjne.

Teren badań

Obszar Natura 2000 Puszcza Barlinecka obejmuje fragment rozległego kompleksu leśnego zwanego Puszcza Gorzowską. Zajmuje on powierzchnię 265 km². Leży na styku trzech mezoregionów: Równiny Gorzowskiej, Pojezierza Choszczeńskiego oraz Pojezierza Dobiegniewskiego (Kondracki 2002). Ostoja ta charakteryzuje się dużą lesistością (92%). W jej granicach znajduje się niewiele terenów otwartych, głównie zajętych przez miejscowości i pola uprawne, ale lokalnie także przez większe kompleksy łąk (rys. 1). Puszcza Barlinecka bogata jest w wody. Znajduje się tutaj ok. 70 różnego rodzaju zbiorników wodnych, w tym 40 jezior. Największy zbiornik to Jez. Barlineckie (268 ha) oraz Jez. Dankowskie (90 ha). We wschodniej części Puszczy znajduje się wiele śródleśnych, niewielkich stawów rybnych. Większość zbiorników wodnych charakteryzuje się wąskim pasem szuwarów i nie stwarza dogodnych siedlisk dla gatunków związanych z tym typem siedliska. Obszar przecinają liczne, choć niewielkie ciek. Największe z nich to Santoczna, Przyłęg i Pełcz. W kilku miejscach na ciekach tych znajdują się piętrzenia i ruiny dawnych młynów.

Puszcza Barlinecka charakteryzuje się stosunkowo wysokim udziałem lasów liściastych (ok. 25%), w tym starodrzewi w wieku powyżej 100 lat. W północno-zachodniej części ostoi znajduje się rozległy, jednolity obszar starych dąbrów, o powierzchni ok. 1500 ha. Pozostała część Puszczy to głównie mozaika borów, lasów mieszanych oraz charakterystycznych dla Pomorza buczyn. W obniżeniach terenu oraz wzdłuż cieków zachowały się olsy oraz lasy łęgowe. Na omawianym obszarze znajduje się pięć rezerwatów przyrody: Markowe Błota (193,4 ha), Wilanów (67,6 ha), Rzeka Przyłęczek (35,1 ha), Buki Zdroiskie (75,6 ha) i Dębina (12,2 ha), ponadto teren ten wchodzi w skład Barlinecko-Gorzowskiego Parku Krajobrazowego. Od roku 2007 obszar ten chroniony jest jako OSO Natura 2000 Puszcza Barlinecka.

Rys. 1. Lokalizacja terenu badań OSO Natura 2000 Puszcza Barlinecka

Fig. 1. Study area – Barlinek Forest Natura 2000 SPA. (1) – water bodies, (2) – forests, (3) – nature reserves, (4) – villages/towns, (5) – study area border, (6) – count area of Red-breasted Flycatcher

Metodyka

Dane o liczebności i rozmieszczeniu ptaków zostały zebrane przez zespół autorski w 2011 roku. Stanowiska ptaków notowano na mapach lub ortofotomapach w skali 1:10 000 lub 1:25 000. Wykonano co najmniej trzykrotną kontrolę większości fragmentów badanego obszaru. Fragmenty najbardziej atrakcyjne dla ptaków, np. niektóre zbiorniki wodne lub starodrzewia kontrolowano częściej – 5–7 razy w sezonie. Siedliska najbardziej ubogie (np. dragowiny sosnowe) kontrolowano tylko 1–2-krotnie.

Inwentaryzację wykonano stosując zalecenia (terminy i liczba kontroli) znajdujące się w opracowaniu Chylareckiego et al. (2009). W przypadku gągoła *Bucephala clangula* i nurogęsi *Mergus merganser* liczbę par ustalono na podstawie co najmniej dwukrotnej obserwacji par lub samic na danym stanowisku w okresie od trzeciej dekady kwietnia do końca maja, samic obserwowanych w lesie z dala od zbiorników wodnych lub samic wodzących pisklęta. Dla zwiększenia wykrywalności chruścieli *Rallidae*, perkozka *Tachybaptus ruficollis*, sów *Strigiformes*, dzięciołów *Piciformes* oraz muchołówki małej *Ficedula parva* stosowano stymulację głosową. W przypadku chruścieli oraz perkozka kontrole w potencjalnych siedliskach lęgowych ze stymulacją głosową wykonywano 1–2-krotnie w sezonie, przy czym druga kontrola dotyczyła stanowisk, w których nie wykryto ptaków podczas pierwszej kontroli. W przypadku dzięciołów, zwłaszcza dzięcioła czarnego *Dryocopus martius* zwracano szczególną uwagę na stwierdzenia jednoczesne oraz kierunki przemieszczania się ptaków podczas obserwacji. Stwierdzenia odzywających się blisko siebie dwóch dzięciołów zielonych *Picus viridis* uznawano za przedstawicieli tej samej pary. Liczebność siniaka *Columba oenas* określono na podstawie liczby samców odzywających się głosem godowym lub wykonujących loty tokowe. W rejonach o większych lokalnych zagęszczeniach tego gatunku zwracano szczególną uwagę na stwierdzenia jednoczesne. Muchołówkę małą liczone na 24 wylosowanych powierzchniach, będących kwadratami o boku 1 km (rys. 1). Każda powierzchnia kontrolowana była dwukrotnie w okresie od połowy do końca maja, z co najmniej tygodniową przerwą między kontrolami. Do szacowania liczebności przyjęto maksymalną liczbę śpiewających samców z obu kontroli. Całkowitą liczebność dla tego gatunku oszacowano metodą *bootstrap* (Canty & Ripley 2010).

Kontrole nocne nastawione były na wykrywanie wybranych gatunków sów (puchacza *Bubo bubo*, sóweczki *Glaucidium passerinum* i włośchatki *Aegolius funereus*) oraz innych gatunków aktywnych o tej porze doby (chruściele, lelek *Caprimulgus europaeus*, niektóre gatunki z rzędu wróblowych). Podczas kontroli nocnych poruszano się samochodem, po wyznaczonej wcześniej trasie, z przystankami w miejscach z siedliskami typowymi dla danego gatunku. Łącznie na prace terenowe poświęcono 95 osobodni w okresie od marca do lipca.

Po zakończeniu badań w oparciu o mapy zbiorcze określano liczebność poszczególnych gatunków na danym stanowisku, a następnie zsumowano liczbę par lub terytoriów dla całego terenu badań. Liczebność minimalna obejmuje łączną liczbę stwierdzonych par, a wartość maksymalna jest wartością szacowaną.

Przegląd gatunków

Łabędź niemy *Cygnus olor*. Odnotowano 23 lęgowe pary, dość równomiernie rozmieszczone na badanym obszarze. Na jeziorach wykazano 13 stanowisk, a na stawach 10.

Krakwa *Anas strepera*. Prawdopodobnie lęgową parę stwierdzono na niewielkim, płytkim zbiorniku retencyjnym przy południowym krańcu Jez. Suchego.

Cyraneczka *Anas crecca*. Odnotowano 9 par na śródleśnych bagnach oraz stawach rybnych. Jest to najprawdopodobniej liczebność minimalna, rzeczywista ocena może być znacznie wyższa, ale jest trudna do sprecyzowania.

Gągoł *Bucephala clangula*. Liczebność oszacowano na 130–150 par. Gatunek gniazdował nad wszelkimi rodzajami zbiorników wodnych – głównie na jeziorach oraz stawach rybnych, ale także na torfiankach, a nawet na okresowych, niewielkich śródleśnych rozlewiskach. Najliczniej gniazdował we wschodniej części Puszczy, zwłaszcza wzdłuż rynny jezior między Santoczną a Moczydłem oraz na stawach i jeziorach w rejonie Wilanowa i Dankowa.

Nurogęś *Mergus merganser*. Stwierdzono 9 lęgowych par na 7 stanowiskach: po 2 pary na jeziorze Gardno oraz na Stawie Goszczanowskim, a pojedyncze pary na jeziorach: Lubieszewko, Sitno Moczydelskie, Przyłężek, Buszewo, Dankowskie. Rzeczywista liczebność mogła być wyższa, ale z pewnością nie przekraczała 15 par.

Przepiórka *Coturnix coturnix*. Odzywającego się samca odnotowano na łąkach łączących na północny-zachód od Dankowa.

Perkozek *Tachybaptus ruficollis*. Zlokalizowano 14 par, a całkowitą liczebność określono na 14–20 par. Perkozek gniazdował na stawach rybnych (6 par), jeziorach (5 par) i okresowych rozlewiskach (3 pary).

Perkoz dwuczuby *Podiceps cristatus*. Gniazdował wyłącznie na jeziorach, na których odnotowano 67–70 par lęgowych. Najliczniej występował na Jez. Barlineckim (25–27 par) oraz w rynnie jezior między Moczydłem a Santoczną (16 par).

Bąk *Botaurus stellaris*. Stwierdzono 3 huczące samce na jeziorach: Buszewko, Buszewo oraz Dankowskim.

Bocian czarny *Ciconia nigra*. Zlokalizowano dwa rewiry z gniazdami – w lasach k. Jeziora Dankowskiego oraz w rejonie wsi Łośno.

Trzmielojad *Pernis apivorus*. W oparciu o zajęte rewiry liczebność oszacowano na 8 par. Rzeczywista liczebność była najprawdopodobniej znacznie wyższa, ale przy stosowanej metodyce niemożliwa do oceny.

P. Wylegała et al.

Kania czarna *Milvus migrans*. Odnotowano 3 pary: 2 rewiry w rejonie jezior Pełcz i Barlineckiego oraz zajęte gniazdo k. Santoczna.

Bielik *Haliaeetus albicilla*. Na podstawie znalezionych gniazd (4) i zajętych rewirów (1) liczebność oszacowano na 5 par.

Błotniak stawowy *Circus aeruginosus*. Odnotowano 6 par na jeziorach: Barlineckim, Dankowskim, Mogilno, Buszewo, na stawach Buszewko oraz na bagnie Mielno k. Santoczna.

Orlik krzykliwy *Aquila pomarina*. Wielokrotne obserwacje polujących i tokujących ptaków wskazują na gniazdowanie 2 par – w rejonie Łąk Kłodawskich oraz w rejonie Śródlesia.

Rybołów *Pandion haliaetus*. Stwierdzono jedno zajęte gniazdo.

Wodnik *Rallus aquaticus*. Gniazdował głównie na stawach rybnych oraz w wypłyconych i silnie zarośniętych zatokach jezior. Odnotowano 8 stanowisk, a całkowitą liczebność oszacowano na 8–15 par.

Kropiatka *Porzana porzana*. Odżywającego się ptaka odnotowano na bagnie Mielno k. Santoczna.

Zielonka *Porzana parva*. Odnotowano 3 odżywające się samce w północno-wschodniej części ostoi: na jez. Mogilno, na stawach przy jez. Gardno oraz na stawach przy jez. Sitno.

Derkacz *Crex crex*. Stwierdzono pojedyncze odżywające się samce na Łąkach Kłodawskich oraz w rezerwacie Markowe Błota. Kolejne 2 samce stwierdzono, już poza obszarem Natura 2000, w rejonie Łubianki.

Kokoszka *Gallinula chloropus*. Odnotowano 9 par na stawach rybnych oraz w wypłyconych i silnie zarośniętych zatokach jezior. Całkowitą liczebność oszacowano na 9–15 par.

Łyska *Fulica atra*. Stwierdzono 26 par, głównie na stawach rybnych, w tym skupienie 6 par na stawie koło Dankowa oraz 5 par na stawach koło Buszewka. Liczebność całkowitą oceniono na 26–30 par.

Żuraw *Grus grus*. Liczebność oszacowano na 59–65 par. Liczniejszy we wschodniej części Puszczy – obfitującej w śródleśne stawy, torfowiska oraz zabagnione doliny niewielkich cieków.

Czajka *Vanellus vanellus*. Odnotowano łącznie 7 par na Łąkach Kłodawskich oraz na północny-wschód od Dankowa.

Kszyk *Gallinago gallinago*. Na śródleśnych łąkach oraz na obrzeżach stawów rybnych i jezior stwierdzono łącznie 11 tokujących samców.

Słonka *Scolopax rusticola*. Tokujące samce lub pojedyncze ptaki obserwowane w kwietniu i maju w odpowiednich siedliskach lęgowych odnotowano w 24 miejscach. Całkowita liczebność jest zapewne znacznie wyższa, ale niemożliwa do określenia przy zastosowanej metodzie.

Samotnik *Tringa ochropus*. Stwierdzono 24 pary, liczniej występował we wschodniej części Puszczy. Tokujące pary spotykano głównie w zabagnionych dolinach niewielkich cieków. Całkowitą liczebność oszacowano na 24–30 par.

Siniak *Columba oenas*. Odnotowano 88–95 par. Gatunek występował w całej Puszczy, głównie w buczynach, ale także w dąbrowach i starych, prześwietlonych sośninach. Największe skupienie par odnotowano w rezerwacie „Wilanów” i sąsiednich buczynach, gdzie stwierdzono ok. 20 par.

Puchacz *Bubo bubo*. Mimo występowania dogodnych siedlisk w wielu miejscach oraz intensywnych wczesnowiosennych kontroli ze stymulacją magnetofonową, odnotowano tylko jedno terytorium w rejonie Jez. Barlineckiego.

Sóweczka *Glaucidium passerinum*. Odzywającego się ptaka słyszano 21.03. i 1.04. w pobliżu jez. Buszewo w starym borze sosnowym ze świerkiem w drugim piętrze. W marcu oraz kwietniu 2011 pojedynczego samca słyszano także w okolicach Kłodawy – już poza obszarem Natura 2000 (S. Rubacha, K. Kus – inf. ustna).

Zimorodek *Alcedo atthis*. Odnotowano 5 lęgowych par w pobliżu śródleśnych stawów oraz nad niewielkimi ciekami: Santoczną, Pełczem oraz Przyłęgim.

Dzięcioł zielony *Picus viridis*. Stwierdzono 27 par, a całkowitą liczebność oszacowano na 27–35 par. Dzięcioł zielony występował głównie w najstarszych i silnie prześwietlonych buczynach, także wewnątrz kompleksów leśnych, z dala od terenów otwartych.

Dzięcioł czarny *Dryocopus martius*. Skartowano ok. 100 par, ale ze względu na trudności metodyczne w inwentaryzowaniu tego gatunku na dużych obszarach oraz występowanie wysokich zagęszczeń w buczynach we wschodniej części Puszczy, bardziej realna jest ocena na poziomie 100–120 par. Preferował najstarsze i silnie prześwietlone buczyny oraz stare olsy w dolinach niewielkich cieków.

Dzięcioł średni *Dendrocopos medius*. Odnotowano 136 terytoriów, a liczebność oszacowano na 136–160 par. Ponad połowa całej populacji występowała w starych dąbrowach w północno-zachodniej części Puszczy, między jeziorami Barlineckim i Okunie. Stwierdzano go także w buczynach z niewielką domieszką dębu, a także w starych olsach.

Lerka *Lullula arborea*. Stwierdzono 36 śpiewających samców, a całkowitą liczebność oszacowano na 36–45 par. Lerka występowała prawie wyłącznie w borach sosnowych, gdzie zasiedlała większe powierzchnie zrębów oraz uprawy. Wyjątkowo spotykano ją na zrębach w lasach liściastych oraz w szkółkach leśnych.

Muchołówka mała *Ficedula parva*. Frekwencja muchołówki małej na badanych powierzchniach wynosiła 37%. Na powierzchniach próbnych stwierdzono łącznie 10 śpiewających samców, a średnie zagęszczenie wynosiło 0,42 samca/km² powierzchni lasu (zakres 0–2 samców). Całkowitą liczebność gatunku oszacowano na około 110 samców (111, 95% ci: 60–161 samców). Gatunek ten występował prawie wyłącznie w płatach buczyn, zwłaszcza cienistych, nie objętych rębnią częściową. Spotykano ją także nielicznie w lasach mieszanych, z bukiem występującym w drugim piętrze.

Pliszka górська *Motacilla cinerea*. Zlokalizowano 6 par na śródleśnych ciekach, np. przy mostach oraz ruinach młynów.

Świerszczak *Locustella naevia*. Odnotowano 6 śpiewających samców na śródleśnych łąkach.

Brzęczka *Locustella luscinioides*. Stwierdzono zaledwie 2 śpiewające samce – na jeziorach Buszewo oraz Buszewko.

Trzcinia *Acrocephalus arundinaceus*. Zlokalizowano 45 śpiewających samców na jeziorach (30) oraz stawach (15), a całkowitą liczebność oszacowano na 45–55 par.

Gąsiorek *Lanius collurio*. Wykryto 40 par, a całkowitą liczebność oszacowano na 40–50 par. Gatunek występował w różnorodnych siedliskach, głównie na śródleśnych kompleksach łąk, pól uprawnych oraz wyjątkowo na większych zrębach i uprawach. Stosunkowo wysokie zagęszczenia stwierdzono na trzech kompleksach śródleśnych, częściowo zakrzewionych łąk: łąki Kłodawskie – 4,9 par/km², łąki k. Dankowa – 5,3 par/km², łąki k. Łubianki – 7,5 par/km².

Znaczenie obszaru Natura 2000 Puszcza Barlinecka dla awifauny lęgowej

Porównując dane zawarte w Standardowym Formularzu Danych (stan z roku 2001) tego obszaru oraz w opracowaniach Sidło et al. (2004) i Wilka et al. (2010) z danymi uzyskanymi podczas inwentaryzacji w roku 2011 należy stwierdzić, że Puszcza Barlinecka oprócz statusu ważnej w skali kraju ostoi ptaków szponiastych, jest także istotnym lęgowiskiem kilku innych gatunków związanych z lasami.

Obecnie dwa gatunki występują w liczebności wynoszącej co najmniej 1% ich populacji krajowej – są to kania czarna oraz dzięcioł średni. Obszar ten jest ważną w Polsce ostoją gągoła, siniaka i dzięcioła średniego. W skali Pomorza puszcza jest ważnym miejscem gniazdowania samotnika, dzięcioła zielonego i muchołówki małej. W przypadku gągoła (fot. 1) Puszcza Barlinecka stanowi jedną z najważniejszych ostoi w Polsce, gromadząc około 9–10% populacji krajowej (Tomiałojć & Stawarczyk 2003, Sikora et al. 2007). Tak wysoka liczebność determinowana jest prawdopodobnie kilkoma czynnikami: dużą liczbą zbiorników, rozległymi powierzchniami starodrzewi, wysokim zagęszczeniem dzięcioła czarnego

Fot. 1. W Puszczy Barlineckiej występuje jedna z największych populacji lęgowych gągoła w Polsce (fot. H. Janowski)

Photo 1. One of the largest breeding populations of Common Goldeneye in Poland is situated in Barlinek Forest

oraz lokalnie wieszaniem skrzynek dla tego gatunku. Jedną z ważniejszych grup ptaków gniazdujących w Puszczy są dzięcioły. Zagęszczenie dzięcioła czarnego w Puszczy Barlineckiej jest znacznie wyższe niż wykazywane dla ubogich borów sosnowych w Puszczy Noteckiej i było zbliżone do wartości uzyskanych w lasach z dużym udziałem lasów liściastych – Puszczy Bukowej (33–35 par/100 km²) i Puszczy Zielonki (34 par/100 km²) (Maciorowski et al. 2000, Śliwa et al. 2000, Guentzel et al. 2010). Mimo dużej lesistości i niewielkiej powierzchni terenów otwartych zaskakująco liczny był dzięcioł zielony. Występował on powszechnie wewnątrz lasów – w prześwietlonych, starych buczynach. Jego zagęszczenie było znacznie wyższe niż w podpoznańskiej Puszczy Zielonce (4 pary/100 km²) i Przemęckim PK (5 par/100 km²), ale nieco niższe niż w Puszczy Bukowej (14–18 par/100 km²) i w Sierakowskim PK (16 par/100 km²) (Maciorowski et al. 2000, Śliwa et al. 2000, Guentzel et al. 2010, Wylegała et al. 2010). Licznie stwierdzono także dzięcioła średniego. Poprzednie oceny dla tego obszaru (10–20 par) wykonywane zapewne bez stymulacji głosowej były zdecydowanie zaniżone (Sidło et al. 2004, Wilk et al. 2010). Wysoka liczebność tego gatunku w Puszczy Barlineckiej wskazuje, że w zachodnich fragmentach Pomorza nie jest to gatunek rzadki, choć zapewne rozmieszczony skupiskowo. Potwierdzeniem tego jest również, dość liczne występowanie dzięcioła średniego w Puszczy Bukowej pod Szczecinem oraz lokalnie w Puszczy Drawskiej (Guentzel et al. 2010, Kasprzak 2011).

Wcześniejsza ocena populacji muchołówki małej w Puszczy Barlineckiej wynosiła 10–20 par (Sidło et al. 2004). Zastosowanie inwentaryzacji opartej na próbkowaniu pozwoliło na uzyskanie oceny zbliżonej do rzeczywistej liczebności – ok. 110 (95% ci: 60–161) śpiewających samców. Uzyskane zagęszczenie jest typowe dla buczyn pomorskich – zbliżone wartości stwierdzono np. w Drawieńskim PN (Tomiałojć & Stawarczyk 2003, Sikora et al. 2007).

Ze względu na charakter dominujących siedlisk, obszar Natura 2000 Puszcza Barlinecka ma szczególne znaczenie dla ptaków związanych ze starodrzewami, zwłaszcza liściastymi oraz śródleśnymi zbiornikami wodnymi. Przy planowaniu ochrony tego obszaru szczególną uwagę należy zwrócić na zachowanie dotychczasowej lub zwiększenie powierzchni starodrzewi liściastych, głównie dąbrów oraz buczyn. Wskazane jest także zrezygnowanie z powszechnie stosowanej rębni częściowej w starych buczynach, powodujących jej silne prześwietlenie i tym samym pogorszenie jakości siedliska muchołówki małej oraz prawdopodobnie także siniaka.

Dziękujemy Grzegorzowi Neubauerowi za pomoc w wykonaniu analiz statystycznych i Henrykowi Janowskiemu za udostępnienie zdjęcia do artykułu. Badania terenowe wykonywane były na zlecenie Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, a finansowane przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

***

Breeding birds of the Barlinek Forest Natura 2000 Special Bird Protection Area

In 2011, an inventory of some breeding bird species from the Barlinek Forest (Puszcza Barlinecka) Natura 2000 Special Bird Protection Area was carried out for the first time. The forest is a significant refuge for birds associated with old hardwood forests and woodland water bodies. It is one of the most important Polish refuges of the Common Goldeneye *Bucephala clangula* (130–150 pairs), Stock Dove *Columba oenas* (88–95 pairs) and Middle Spotted Woodpecker *Dendrocopos medius* (136–150 pairs). Also, the populations of some species are significant for the Pomeranian region: Common Merganser *Mergus merganser* (9 pairs), Black Kite *Milvus migrans* (3 pairs), White-tailed Eagle *Haliaeetus albicilla* (5 pairs), Lesser Spotted Eagle *Aquila pomarina* (2 pairs), Western Osprey *Pandion haliaetus* (1 pair), Little Crake *Porzana parva* (3 pairs), Common Crane *Grus grus* (59–65 pairs), Green Sandpiper *Tringa ochropus* (24–30 pairs), European Green Woodpecker *Picus viridis* (27–35 pairs) and Red-breasted Flycatcher *Ficedula parva* (60–161 pairs). An assessment of the abundance is given for one season only and should therefore be treated with caution. Habitat conservation of the bird species occurring here should involve the preservation of and increasing the number of old deciduous trees, as well as the preservation of water bodies and wetlands.

Literatura

- Canty A., Ripley B. 2010. boot: Bootstrap R (S-Plus) Functions. R-package version 1.2–43.
Chylarecki P., Sikora A., Ceniań Z. (red.). 2009. Monitoring ptaków lęgowych – poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią. GIOŚ, Warszawa.
Guentzel S., Jasiński M., Wysocki D. 2010. Liczebność dzięciołów *Picinae* w Puszczy Bukowej pod Szczecinem. Ptaki Pomorza 1: 71–77.

- Kasprzak A. 2011. Czynniki wpływające na liczebność dzięcioła średniego w obszarze Natura 2000 „Lasy Puszczy nad Drawą”. Katedra Urządzania Lasu. Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu. Msc.
- Maciorowski G., Mizera T., Ilków M., Statuch T., Kujawa D. 2000. Awifauna Sierakowskiego Parku Krajobrazowego. W: Winięcki A. (red.). Ptaki Parków Krajobrazowych Wielkopolski. Wielkopolskie Prace Ornitologiczne 9: 39–68.
- Sidło P.O., Błaszowska B., Chylarecki P. (red.). 2004. Ostoje ptaków o randze europejskiej w Polsce. OTOP. Warszawa.
- Sikora A., Rohde Z., Gromadzki M., Neubauer G., Chylarecki P. (red.). 2007. Atlas rozmieszczenia ptaków lęgowych Polski 1985–2001. Bogucki Wyd. Nauk., Poznań.
- Śliwa P., Wylegała P., Kaczorowski P. 2000. Awifauna lęgowa Puszczy Zielonki ze szczególnym uwzględnieniem Parku Krajobrazowego Puszcza Zielonka. W: Winięcki A. (red.). Ptaki parków krajobrazowych Wielkopolski. Wielkopolskie Prace Ornitologiczne 9: 145–159.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. 2003. Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. PTPP „pro Natura”. Wrocław.
- Wylegała P., Batycki A., Kasprzak A. 2010. Awifauna lęgowa Przemęckiego Parku Krajobrazowego w 2008 roku. Przegl. Przyr. 21: 58–68.

**Przemysław Wylegała, Andrzej Batycki, Adam Kasprzak,
Antoni Kasprzak, Dariusz Kujawa, Witold Trawiński**
Polskie Towarzystwo Ochrony Przyrody SALAMANDRA
Stolarska 7/3, 60-788 Poznań, przemo@salamandra.org.pl